

- În raporturile dintre consiliul local și primar lipsesc relațiile de subordonare, ambele autorități fiind autonome.

- Menirea acestor autorități de a asigura și realiza autonomia locală fundamentează relațiile de colaborare dintre ele.

- Fiecare dintre aceste autorități își are rolul ei în exercitarea autonomiei locale, luarea deciziei și execuția acesteia constituind un proces complex de realizare a administrației publice locale.

Referințe bibliografice

1. Alexandru I. *Structuri, mecanisme și instituții administrative*. Vol. I. București: Silvy, 1996.

2. *Codul Electoral al Republicii Moldova*, nr. 1381 din 21.11.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 81 din 08.12.1997.

3. *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 12.08.1994, nr. 1 (cu modificări și completări pînă la 20 septembrie 2006).

4. *Constituția Republicii Moldova: Comentariu*. Chișinău: Arc, 2012.

5. *Constituția României: Comentariu pe articole*. Coordonatori: I. Muraru și E.S. Tănăsescu. București: C.H.Beck, 2008.

6. Creangă I. *Curs de drept administrativ*. Vol. II. Chișinău: Epigraf, 2005.

7. Creangă I. *Ghidul alesului local*. Chișinău: IDIS Viitorul, 2012.

8. Deleanu I. *Drept constituțional și instituții politice*. Tratat I. București: Europa Nova, 1996.

9. *Ghidul alesului local*. Chișinău: Nova Imprim, 2011.

10. Guțuleac V. *Drept administrativ*. Chișinău: S.n., 2013.

11. Hotărîrea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 13.02.2007 pentru controlul constituționalității unei prevederi din Legea nr. 25-XVI din 16.02.2006 pentru modificarea și completarea art. 24 din Legea nr. 64-XII din 31.05.1990 cu privire la Guvern. În: MO nr. 25-28/4 din 23.02.2007.

12. *Legea privind administrația publică locală*, nr. 436 din 28.12.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 32-35 din 09.03.2007.

13. *Legea privind descentralizarea administrativă*, nr. 435 din 28.12.2006. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 29-31 din 02.03.2007.

14. *Legea privind statutul alesului local*, nr. 768 din 02.02.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34 din 24.03.2000.

15. Manda C., Manda C.C. *Administrația publică locală din România*. București: Lumina Lex, 1999.

16. *O sută de întrebări și răspunsuri pentru o bună guvernare în Moldova. Ghidul alesului local*. Chișinău, 2012.

17. Popa V. *Considerații generale privind autoritățile publice locale*. În: Ghidul primarului. Chișinău: Arc, 2001.

18. Popa V. *Primarul – liderul comunității*. În: Ghidul primarului. Chișinău: Arc, 2001.

19. Santai I. *Drept administrativ și știința administrației*. Cluj-Napoca: Risoprint, 1998.

20. Tatarov S. *Aspecte comparative ale statutului de funcționar public și celui de ales local*. În: *Administrarea Publică*, 2011, nr. 2.

DEZBATEREA PUBLICĂ ÎN CADRUL PROCESULUI LEGISLATIV

Irina IACUB,
doctor în drept, lector universitar,
Emil GAGIU,
doctorand

RÉSUMÉ

Dans cet approche scientifique nous proposons d'étudier et d'apprécier la grande valeur de débat public dans le processus législatif et d'évaluer la mesure dans laquelle le Parlement moldave respect le cadre juridique existant relatif à la transparence dans la prise de décision.

Mots-clés: parlement, l'activité législative, le débat public, la société civile.

REZUMAT

În demersul științific de față, ne propunem să studiem și să apreciem valoarea deosebită a dezbaterii publice în cadrul procesului legislativ și să evaluăm măsura în care Parlamentul Republicii Moldova implementează cadrul juridic în vigoare ce ține de asigurarea transparenței în procesul decizional.

Cuvinte-cheie: parlament, activitate legislativă, dezbateri publice, societate civilă.

Introducere. În general, exercitarea suveranității în mod direct de către popor presupune participarea acestuia la scrutinele electorale pentru a-și alege reprezentanții, participarea în cadrul referendumurilor pentru a se pronunța asupra celor mai importante probleme ale societății și ale statului și implicarea în procesul decizional prin diferite forme de dezbateri publice. Dezbaterile publice reprezintă mijlocul cel mai simplu și cel mai frecvent utilizat de exercitare a suveranității direct de către popor, acestea putînd fi desfășurate la orice nivel al puterii publice, inclusiv la nivel local.

În cadrul democrațiilor moderne, capătă un rol tot mai pronunțat dezbaterile publice desfășurate în cadrul procesului legislativ, dezbateri organizate între cetățeni și organul suprem reprezentativ al statului. Prin intermediul și grație acestora, se produce o consolidare a voinței poporului, promovate de Parlament în cuprinsul actelor legislative adoptate de către acesta.

Cunoașterea esenței, importanței și particularităților dezbaterilor publice desfășurate în cadrul procesului legislativ este absolut necesară și extrem de actuală în perioada contemporană de dezvoltare a societății noastre, dat fiind faptul că o reală democratizare a Republicii Moldova presupune o recepționare cât mai largă și completă a cerințelor sociale, a necesităților cetățenilor din partea autorităților statului, în vederea orientării activității acestora spre satisfacerea intereselor și asigurarea bunăstării cetățenilor. Un asemenea deziderat practic este imposibil de realizat în lipsa dezbaterilor publice, în lipsa dialogului dintre guvernanți și cetățean.

Scopul studiului. În prezentul demers științific ne propunem să elucidăm esența dezbaterilor publice din cadrul procesului legislativ și să argumentăm rolul deosebit al acestora pentru optimizarea exercitării suveranității în mod direct de către popor în Republica Moldova.

Rezultatele și discuții. Potrivit art. 2 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova „Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită

în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție”.

Prin esență, suveranitatea națională constă în dreptul poporului de a hotărî necondiționat asupra intereselor sale și de a le promova și realiza în mod nestingherit. Acest principiu constituțional derivă nemijlocit din art. 1 al Constituției, ce consacără caracterul suveran al statului. Suveranitatea națională rezultă din faptul că poporul Republicii Moldova este unicul deținător suveran al puterii [4, p. 24].

Într-un stat de drept democratic, administrarea poporului urmează a fi realizată prin popor și pentru popor, deoarece numai poporul este titularul suveranității naționale. Titularul suveranității însă nu poate să o exercite continuu în mod direct. Cel mai mult timp, puterea statului este exercitată în numele poporului de către anumite organe, cărora le sînt delegate funcțiile respective printr-o autorizare generală, manifestată prin alegerea unor organe reprezentative.

Spre deosebire de constituțiile altor state (de exemplu, a României), Constitu-

ția Republicii Moldova nu prevede expres formele de exercitare directă a suveranității de către popor. Cu toate acestea, specialiștii interpretează dispozițiile constituționale, susținând că exercitarea suveranității **în mod direct** de către popor se face prin participarea lui la referendumuri și la alegeri, precum și prin luarea în mod direct a unor decizii [4, p. 26].

Referindu-ne succint la referendum, precizăm că, în sensul prevederilor constituționale, acesta reprezintă o formă supremă de exercitare a suveranității naționale, prin care corpul electoral (alegătorii) este chemat să decidă asupra adoptării unei legi fundamentale (de modificare a dispozițiilor generale ale Constituției, spre exemplu) sau să-și exprime voința în alte probleme de interes național (art. 75 din Constituție).

Astfel, instituția referendumului constituie o modalitate de exercitare directă a suveranității, forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței suverane a poporului [10, p. 179].

Potrivit art. 142 din *Codul Electoral al Republicii Moldova* [2], referendumul republican se desfășoară în scopul exercitării puterii poporului și participării lui nemijlocite la conducerea și administrarea treburilor de stat. Referendumul republican se efectuează prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

În funcție de natura juridică a problemelor supuse referendumului, referendumurile republicane pot fi *constituționale*, *legislative* și *consultative* (art. 143 Cod Electoral [2]). Referendumul *constituțional* sînt supuse propunerile privind revizuirea Constituției. Referendumul *legislativ* sînt supuse proiectele de legi sau unele prevederi ale acestora de importanță deosebită. Referendumul *consultativ* sînt supuse problemele de interes național, în scopul consultării opiniei poporului asupra unor astfel de probleme și adoptării ulterioare, de către autoritățile publice competente, a unor hotărîri definitive.

Din cîte se poate observa, referendumul este un instrument al democrației semidirecte și prin natura sa aparține categoriei votului, permițînd cetățenilor să-și exprime opțiunea asupra unei anumite probleme [6, p. 345].

În doctrina juridică se face distincție între referendumul decizional și referendumul consultativ. În sens larg, referendumul este procedul prin intermediul căruia cetățenii sînt chemați să-și exprime prin vot popular avizul, opțiunea sau voința sa în privința unei măsuri luate de o autoritate sau preconizate de aceasta [8, p. 431]. Potrivit acestei concepții, referendumul poate conduce fie la adoptarea unei decizii directe de către popor, fie la exprimarea unei simple opinii de către acesta.

Într-o altă opinie, opțiunea corpului electoral se impune guvernanților, iar voința care se degajă în urma organizării referendumului nu poate avea decît semnificația unei decizii obligatorii pentru guvernanți, care sînt reprezentanții poporului și trebuie să se supună voinței acestuia, considerînd, pe cale de consecință, termenul de *referendum consultativ* drept inadecvat [3, p. 40].

Clarificarea acestei situații o regăsim în cuprinsul Codului electoral care, după cum am expus mai sus, stabilește că referendumul *consultativ* sînt supuse problemele de interes național, în scopul consultării opiniei poporului asupra unor astfel de probleme și adoptării ulterioare, de către autoritățile publice competente, a unor hotărîri definitive. Prin urmare, în cadrul referendumului este posibilă atît adoptarea unei decizii de către cetățeni, cît și simpla expunere a opiniilor a cetățenilor, în baza cărora se adoptă decizii definitive.

Prin esența sa, referendumul presupune o dezbatere publică a celor mai importante probleme ale societății și ale statului (după cum se reglementează în art. 75 din Constituția RM). În cursul dezbaterii cetățenii au dreptul să-și exprime opiniile în mod liber și fără discriminare, prin mitinguri, prin adunări publice și prin mijloace de informare în masă.

Posibilitatea dezbaterii publice a proiectelor de legi sau a inițiativelor legislative, potrivit cercetătorului A. Varga, se poate aborda și sub un aspect general, pornind de la caracterul politico-juridic al forului legislativ, respectiv de la menirea acestuia în societate.

Din această perspectivă, legitimitatea parlamentului se bazează, în afara alegerilor libere, periodice și corecte, și pe ficțiunea juridică a reprezentării voinței generale. Astfel, parlamentul este acea autoritate statală de natură politico-juridică ce exprimă voința cetățenilor, materializată în actele juridice ale acestuia, adică în legile ce se nasc în cadrul procesului legislativ [10, p. 182].

Calitatea parlamentului de a fi o autoritate care exercită suveranitatea națională, ce aparține poporului, nu-i permite acestuia să fie izolat de fenomenele și procesele ce au loc în societate, de diversele manifestări, opțiuni, revendicări, aspirații ale cetățenilor, care pot, în anumite situații, să reclame reglementări, elaborarea și adoptarea unor norme juridice.

Potrivit principiului separației puterilor în stat, parlamentul este independent în exercitarea mandatului său. Totodată, art. 68 alin. (2) din Constituția RM stabilește că „orice mandat imperativ este nul”. În contrabalanța acestei prevederi, poate fi invocat alin. (1) al aceluiași articol, care stipulează că: “În exercitarea mandatului,

deputații sînt în serviciul poporului”. Acest moment subliniază caracterul constituțional al raporturilor juridice ce se nasc între parlamentari și corpul electoral.

Interdicția mandatului imperativ, potrivit lui A. Varga, nu înseamnă că autoritatea legiuitoare (sau însuși procesul legislativ) este sau ar putea fi ruptă de realitățile vieții economice și sociale, că ar acționa în exercitarea mandatului fără a cunoaște frămîntările sociale, nevoile populației, problemele care, într-un fel sau altul, solicită o anumită reglementare din partea cetățenilor [10, p. 183].

Respectiv, exercitarea mandatului imperativ este indisolubil legată de cunoașterea realităților din societate, de contactele cu diverse categorii sociale, astfel încît un parlamentar să poată realiza pe deplin importanța adoptării unei anumite politici sau a alteia (manifestate prin legi cu diferite soluții), în special cu privire la anumite probleme de interes general [1, p. 177].

Reieșind din aceste momente, se poate constata că în cadrul democrațiilor constituționale moderne, în statele de drept, rolul opiniei publice, respectiv al transparenței activității autorităților statului, îndeosebi a activității parlamentului, a procesului de legiferare, constituie un factor de control deosebit de important și eficient [10, p. 183].

Din perspectiva dreptului constituțional, transparența își are originea în caracterul democratic al organizării statului sau, altfel spus, în principiul suveranității poporului. Caracterul democratic al statului nu înseamnă altceva decît exprimarea liberă, permanentă și perpetuă a opiniilor, dorințelor, a revendicărilor din partea indivizilor, a societății, fapt ce contribuie în mare măsură la informarea, legitimarea și controlul autorităților publice ale statului. De aici reiese că autoritățile statului trebuie să desfășoare o activitate permanentă de comunicare cu societatea, această obligație revenindu-i, în mod special, parlamentului, ca autoritate reprezentativă supremă a poporului. Privit în esența sa, procesul legislativ constituie o comunicare cu societatea (unilaterală, din punct de vedere juridic).

Dacă în cadrul procesului legislativ sau în unele etape ale acestuia se reușește o adevărată comunicare între legiuitor și societate/cetățeni, în privința legilor ce urmează a fi adoptate, se consideră că aceasta determină o percepție, accesibilitate și acceptabilitate mai ușoare și mai potrivite ale acestora [10, p. 183]. Așadar, transparența activității parlamentului, a procesului legislativ nu este necesară doar pentru societate, dar în aceeași măsură este importantă și pentru legiuitor, pentru activitatea legislativă. Astfel, se creează

un sistem de comunicare cu două sensuri și cu avantaje reciproce.

Însăși esența democratizării procesului legislativ presupune participarea societății civile la elaborarea și adoptarea proiectelor guvernamentale. Doar astfel este posibilă o temeinică fundamentare a acestor proiecte și o adeziune socială mai largă la legile adoptate, așa încât ele să fie respectate nu numai pe temeul constrângerii statale, ci mai ales ca o consecință a acestei adeziuni.

Prin urmare, pentru asigurarea unei legitimități mai consistente și a unei acceptabilități mai largi a actelor normative din partea societății, este justificat ca acestea să fie „introduse” prin dezbateri publice, în deliberări asupra priorităților legislative. Astfel, sînt destul de clare influența și impactul opiniei publice asupra activității legislative, precum și asupra transparenței acestei activități [10, p. 185]. Ambele momente constituie o garanție importantă a corectitudinii și oportunității deciziei politice și legislative, manifestate prin conținutul și opțiunile soluțiilor reglementate prin lege.

Transparența activității legislative se realizează prin diferite forme ale dezbaterii publice asupra proiectelor de legi sau a propunerilor legislative.

Potrivit **Concepției privind cooperarea dintre parlament și societatea civilă** [7], cooperarea dintre parlament și societate se efectuează în următoarele forme:

- *consilii de experți* – comisiile permanente ale parlamentului creează consilii permanente de experți din componența reprezentanților organizațiilor societății civile, conform direcțiilor principale de activitate a comisiilor;

- *consultare permanentă* – parlamentul pune la dispoziția societății civile proiectele de acte legislative (prin plasarea pe web-site-ul oficial al autorității); organizațiile societății civile interesate pot accesa liber informația și prezenta expertize, analize de impact, comentarii, opinii, evaluări, propuneri și alte materiale, respectînd standardele minime de cooperare;

- *întîlniri ad-hoc*, organizate la inițiativa Președintelui Parlamentului, a Biroului permanent, a comisiilor parlamentare permanente, a fracțiunilor parlamentare sau a organizațiilor societății civile, pentru consultări asupra unor probleme concrete de pe agenda Parlamentului și asupra altor probleme de interes național;

- *audieri publice*, organizate cel puțin o dată pe an de către fiecare comisie parlamentară permanentă pentru consultarea organizațiilor societății civile în probleme de pe agenda Parlamentului sau în alte probleme de interes național;

- *conferință anuală*, pentru a evalua gradul de cooperare și pentru a decide

asupra unor noi direcții de cooperare între parlament și organizațiile societății civile.

Prin Legea nr. 72/04.05.2010, Regulamentul Parlamentului a fost completat cu prevederi care au stabilit posibilitățile și mecanismele de consultare publică asupra proiectelor de acte legislative examinate. Conform modificărilor, comisia permanentă sesizată în fond întocmește lista asociațiilor interesate pe domenii de activitate, organizează consultări publice și introduce în raportul său asupra proiectului de act legislativ rezultatele consultării publice.

Vorbînd despre esența dezbaterii publice, precizăm că aceasta constă în posibilitatea cetățenilor de a cunoaște și a formula critici și propuneri cu privire la proiectele de legi, îndeosebi asupra celor care au sau pot avea un impact larg asupra societății. O condiție absolut necesară și indispensabilă desfășurării dezbaterii publice este transparența activității legislative, de asigurarea căreia este responsabil în totalitate parlamentul.

Transparența activității legislative îndeplinește, potrivit cercetătorilor, cîteva funcții importante [10, p. 185-187]:

- *Funcția de informare*. Informarea se realizează în două direcții. Prin dezbateri publice se prezintă informații cetățenilor, aceștia obținînd cunoștințe despre conținutul proiectului de lege, despre intențiile legiuitorului, motivația și raționamentul inițiativei, respectiv, scopul, consecințele urmărite. În același timp, informațiile se referă și la modul de elaborare și adoptare a legii, la procesul de deliberare, la procedura legislativă.

În urma dezbaterilor publice, legiuitorul obține informații prețioase cu privire la opțiunile cetățenilor, asigurînd prin aceasta un conținut normativ mai fundamentat al legii. În același timp, legiuitorul poate lua cunoștință și de opiniile specialiștilor în domeniul ce formează obiectul reglementării și în domeniul juridic în general.

- *Funcția de legitimare*. Faptul că intențiile, motivațiile, argumentările legiuitorului devin cunoscute de către cetățeni, de către societate, încă în faza de proiect a inițiativei legislative, asigură o mai mare legitimitate viitoarei reglementări. Gradul de acceptabilitate a legii, prin decizia publică luată asupra conținutului normativ al proiectului de lege, crește prin simplul fapt că publicul are posibilitatea de a influența decizia, de a impune un anumit punct de vedere. Astfel, luarea unei decizii politice, legislative ținînd cont de obiecțiile, propunerile opiniei publice oferă actelor normative o legitimitate sporită prin faptul că cetățenii au participat în mod activ și constructiv la procesul legislativ.

- *Funcția de control*. Dezbateri publice a proiectelor de legi sau a propune-

rilor legislative asigură un control asupra activității de legiferare. Într-o primă fază, controlul se realizează de către opinia publică asupra activității de legiferare, pentru ca, ulterior, deși legiuitorul să urmărească modul de aplicare practică a actelor legislative, eficiența lor în reglementarea relațiilor sociale.

- *Creșterea gradului de cunoaștere a legilor de către cetățeni*. În mod obișnuit, cetățenii iau cunoștință de existența unor legi, a unor reglementări prin intermediul mass-mediei, care de fapt constituie surse secundare de informare în acest caz, și mai puțin din Monitorul Oficial, care asigură publicitatea actelor normative și care constituie sursa directă principală de informare.

Prin dezbateri publice, însă, cunoașterea conținutului normativ al legilor se realizează anterior adoptării lor. Mai mult, în urma formulării și acceptării unor observații din partea societății civile, a cetățenilor, „opinia publică” devine „coautorul” legii.

Consecința pozitivă a acestei colaborări constă în faptul că se asigură, în primul rînd, o mai bună cunoaștere a legilor de către cetățeni, în al doilea rînd, o responsabilizare a cetățenilor față de fenomenul juridic-normativ, prin respectarea conștiințioasă a legii, iar în al treilea rînd, se dezvoltă considerabil conștiința juridică a cetățenilor [10, p. 187].

Desigur, pentru realizarea tuturor acestor deziderate este necesară îndeplinirea anumitor condiții concrete:

- Proiectele de legi sau propunerile legislative trebuie să fie accesibile (în acest sens, în prezent sînt mai multe posibilități, cea mai eficientă fiind plasarea textelor proiectelor de legi pe site-ul oficial al parlamentului).

- Societatea civilă și reprezentanții acesteia trebuie să dispună de capacitatea de a-și face cunoscute interesele și de a le valorifica; capacitatea de a se organiza, de a-și putea exprima și prezenta, prin diferite mijloace și metode, valorile, interesele și opțiunile. Altfel spus, este importantă capacitatea lor de a desfășura o activitate de „lobby” eficient. *Lobby-ul* constituie o acțiune de influențare și obținere a votului legiuitorului în favoarea sau împotriva unei măsuri legislative, iar *lobbyistul* este o persoană care acționează în numele unui grup de interes special, care încearcă să influențeze înaintarea sau votul asupra unei legi sau decizii [5, p. 58-59].

- Statul trebuie să asigure mecanismele și pîrghiile legale necesare pentru ca cetățenii și societatea civilă să poată influența deciziile politice și legislative.

- Dezbateri publice trebuie organizată înainte de elaborarea proiectului de lege sau după prezentarea inițiativei legislative parlamentului, dar înaintea începerii

procedurilor legislative în fața parlamentului. În primul caz este vorba de o dezbatere publică a intențiilor guvernărilor, ale guvernului cu privire la o reglementare într-un anumit domeniu. În acest caz, obiectul dezbaterii se referă la anumite principii, eventual anumite soluții. În cel de-al doilea caz, există deja un proiect de lege, o propunere legislativă elaborată, față de care se pot formula opinii, observații, propuneri de modificări, sau inițiativa legislativă poate fi supusă dezbaterii publicului, cu mai multe variante, mai multe soluții concrete posibile, dintre care se poate alege sau formula o nouă soluție.

Dincolo de aceste condiții indispensabile unor dezbateri publice, cercetătorii [10, p. 190-191] consideră că există și anumite limite ale acestora, de natură procedurală și materială. Astfel, sub aspect procedural, este important că:

- Nu toate proiectele de legi trebuie supuse dezbaterii, în unele cazuri nici nu sînt oportune astfel de acțiuni (spre exemplu, în cazul unor acte normative cu un conținut specific, cu o tehnicitate accentuată, și nici în cazul reglementărilor ce privesc un cerc restrîns de persoane sau legile de interpretare).

- Nu se supun dezbaterii nici proiectele de legi care se adoptă în procedură de urgență.

- Obiecțiile și propunerile formulate în cadrul dezbaterilor publice nu-l obligă pe legiuitor. Acesta poate să accepte sau poate să respingă, respectiv să țină sau să nu țină cont de ele în adoptarea formei finale a legii.

- Dezbaterile publice care constituie o consultare a populației nu pot fi confundate cu referendumul, care este o formă oficială – organizată conform unor dispoziții legale concrete – de consultare largă a populației și, prin efectul său, poate fi pentru legiuitor obligatoriu sau de natură consultativă.

Limitele materiale sînt următoarele:

- În urma dezbaterilor publice, legiuitorul nu poate accepta propuneri ce contravin Constituției;

- De asemenea, nu pot fi acceptate acele propuneri prin acceptarea cărora s-ar încălca regulile procedurii legislative.

- Nu pot fi acceptate nici propunerile care, prin conținutul lor, contravin unor reglementări ce includ asumarea unor angajamente internaționale ale statului, prin aderarea la anumite tratate și acorduri internaționale, care au fost ratificate de parlament.

În ceea ce privește practicarea dezbaterilor publice de către Parlamentul Republicii Moldova sau cel puțin asigurarea acestora, menționăm că, potrivit unui raport de monitorizare în materie [9] din anul 2011, cooperarea dintre parlament și

organizațiile societății civile a avut caracter oscilant, nu pe deplin ordonat și coerent, cooperarea realizîndu-se în temei pe cîteva domenii RM de interes redus sau specializat. În mod concret, precizăm că evoluțiile pozitive pe care Parlamentul RM le-a înregistrat în anul 2011 vizează:

- dezvoltarea paginii web a Parlamentului, sporirea și îmbunătățirea conținutului informațional al acesteia;

- elaborarea Strategiei de comunicare a Parlamentului pentru anii 2011-2014; elaborarea Planului de dezvoltare strategică a Secretariatului Parlamentului;

- activitatea Parlamentului a devenit mai transparentă datorită interesului manifestat de mass-media și implicării unor proiecte private în reflectarea ședințelor plenare ale legislativului (transmisiunea video online a ședințelor asigurată de www.privesc.eu) ș.a.

Cu toate acestea, un grup reprezentativ de organizații ale societății civile [9] au atenționat că Parlamentul Republicii Moldova nu aplică integral în cadrul activității sale dispozițiile și procedurile stabilite de Legea privind transparența în procesul decizional și de Regulamentul Parlamentului (art. 49¹), și anume:

- pe pagina web a Parlamentului nu sînt plasate regulile și procedurile de organizare și desfășurare a consultărilor publice;

- lipsesc anunțurile de organizare a consultărilor publice asupra proiectelor de acte legislative;

- nu este publicată informația despre coordonatorii procesului de consultare publică în cadrul comisiilor parlamentare;

- nu se asigură publicarea și consultarea la timp a proiectelor de acte legislative;

- lipsesc rapoartele anuale ale comisiilor parlamentare privind transparența în procesul decizional;

- nu sînt publicate procesele-verbale ale ședințelor publice ale comisiilor permanente; este tărăgănată publicarea stenogramelor ședințelor plenare.

Alte obiecții privind ale cooperarea Parlamentului cu societatea civilă sînt:

- omiterea organizării consultărilor publice de către majoritatea comisiilor parlamentare și a publicării rezultatelor consultărilor;

- actualizarea și funcționarea defectuoasă a paginii web a Parlamentului, lipsa pe pagina web a mai multor informații de interes public;

- neîntocmirea raportului privind contribuțiile recepționate din partea reprezentanților societății civile, despre evenimentele de cooperare desfășurate la nivelul comisiilor permanente ale Parlamentului;

- neactualizarea informațiilor despre organizațiile selectate pentru colaborare cu

comisiile permanente ale Parlamentului.

Concluzii. Dincolo de elaborarea unui cadru juridic adecvat pentru asigurarea participării cetățenilor și a societății civile la dezbaterile publice a proiectelor de acte legislative și a inițiativelor legislative, este absolut necesară conștientizarea necesității dezbaterii publice și a beneficiilor reciproce pe care le prezintă aceasta, atît de către legiuitor, cît și de către cetățeni. În condițiile în care legiuitorul va manifesta pasivitate în acest sens și nici nu se va conforma în totalitate cadrului juridic în vigoare, evident că va influența negativ cetățeanul și va compromite procesul de cooperare cu societatea civilă. În viziunea noastră, anume parlamentul se face responsabil de eficiența procesului legislativ și de ponderea și rezultativitatea dezbaterilor publice în cadrul activității acestuia.

Referințe bibliografice

1. Călinoiu C., Duculescu V. *Drept constituțional și instituții politice*. București: Lumina Lex, 2003.

2. *Codul electoral al Republicii Moldova*, nr. 1381 din 21.11.1997. În: Monitorul Oficial nr. 81 din 08.12.1997.

3. Coma-Kund F. *Considerații privind referendumul local în România*. În: *Revista de Drept Public*, 2004, nr. 3.

4. *Constituția Republicii Moldova: comentariu / coord. de proiect: Klaus Solfrank; Chișinău: Arc, 2012.*

5. Deaconu Șt. *Necesitatea unei legi a lobby-ului în România*. În: *Dreptul*, 2001, nr. 2.

6. Deleanu I., Deleanu S. *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2000.

7. *Hotărîrea Parlamentului pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă*, nr. 373-XVI din 29.12.2005. În: Monitorul Oficial nr. 5-8/55 din 13.01.2006.

8. Leferreiere J. *Manuale de droit constitutionnel*. 2 edition. Paris, 1947.

9. Raport de monitorizare *Activitatea Parlamentului Republicii Moldova în anul 2011*. Asociația pentru Democrație Participativă, Chișinău. 2012. <http://www.e-democracy.md/files/raport-monitorizare-parlament-2011.pdf>.

10. Varga A. *Constituționalitatea procesului legislativ. Monografie*. București: Hamangiu, 2007.